

25.

København, den 3dje Februar 1897.

Til

Folketingets Toldudvalg.

I Toldkommissionens Betænkning A. Pag. 116 Linie 15 for neden findes en Udtalelse af Mindretallet saalydende:

„Det er ogsaa blevet oplyst for Kommissionen, at der paa Bornholm er 6—700 Arbejdere beskæftigede ved Stenhuggervirksomhed, og at de ingenlunde leve under trykkede Forhold, samt at to bornholmske Stenhuggerforretninger for ikke længe siden er solgt for Summer, der vare omtrent dobbelt saa store som den Kapital, der var anbragt i dem.“

Som Formand i Bestyrelsen for Aktieselskabet „de forenede Granitbrud og Stenhuggerier ved Rønne“ tillader jeg mig at fremkomme med nogle Oplysninger i Anledning af oven for citerede Mindretalsudtalelse.

I Februar 1896 dannedes Aktieselskabet „de forenede Granitbrud og Stenhuggerier ved Rønne“.

Dette Aktieselskab omfattede tre tidligere Virksomheder: Konsul Bidstrup og A. P. Brodersens, og desuden var der købt en Stenløkke fra Smørbygaard for 24,000 Kr. Aktieselskabet omfattede saaledes ikke som anført to Stenhuggerforretninger, men tre, og desuden en større Del af en Bondegaard. Dette forklarer den Misforstaaelse, at de to Stenhuggerier skulde være betalt med Summer, der omtrent vare dobbelt saa store som den Kapital, der var anbragt i dem. Købesummen var 325,000 Kr., hvilken Købesum ikke udgjorde mere end ca. 5 pCt. ud over de Kapitaler, der indestod i disse Forretninger.

Hvad Bemærkningerne om, at Stenhuggerne ingenlunde levede under trykkede Forhold, da er Opfattelsen jo altid noget individuel.

Af Arbejdsprotokollerne ved vore Værker fremgaar det, at Gennemsnitslønnen for en Arbejder er ca. 700 Kr. aarlig (ikke over). Skal Virksomheden i sin Helhed være lønnende, kan Arbejdslønnen ikke sættes højere, da Konkurrencen med Udlandet ellers gøres endnu vanskeligere, end den allerede er. I det saakaldte grove Arbejde (Brosten etc.) kunne Stenhuggerforretningerne herovre aldeles ikke optage Konkurrencen (Overrig), hvorfor der særlig lægges an paa finere Arbejder : Profilsten og poleret Sten.

Der er ingen Beskyttelse for Granitindustrien her i Landet, naar undtages polerede Sten; men da Tolden kun er $\frac{1}{10}$ Ore pr. Fbd., og for Monumenters Vedkommende, kun det polerede Topstykke, ikke den hugne Sokkel, fortoldest, bliver Tolden efter følgende tre Eksempler:

Obelisk Nr. 1 med pol. Forside, Salgspris inkl. Fragt etc. Kr. 65.
Topst. Vægt ca. 200 Fbd., hele Vægten 465 Fbd.
Tolden 20 Ore = 0,31 pCt.

Natursten Nr. 52 med pol. Forside, Salgspris inkl. Fragt etc. Kr. 65.
Topst. Vægt 725 Fbd., hele Vægten 1,200 Fbd.
Tolden $72\frac{1}{2}$ Ore = 1,11 pCt.

Blade Nr. 60 med pol. Forside, Salgspris inkl. Fragt etc. Kr. 60.
Vægt 200 Fbd., Tolden 20 Ore = 0,33 pCt.